

**SURXONDARYO VILOYAT DAVLAT ARXIV FAOLIYATIDA
AYOLLARNING FAOLIYATI VA O‘RNI****Jo‘rakulova Mukambar Tursunmurod qizi***Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti talabasi**E-mail: mukambarjurakulova@gmail.com*

Annotatsiya: *Ushbu maqolada Surxondaryo viloyati davlat arxivining tarixi va uning faoliyatida muhim rol o‘ynagan ayol rahbarlar haqida so‘z yuritiladi. 1941-yilda tashkil etilgan bu muassasa o‘tgan 80 yildan ortiq vaqt ichida viloyatning tarixiy merosini asrab kelmoqda. Maqolada 1939-yildan hozirgi kungacha arxivga rahbarlik qilgan 11 nafar ayolning faoliyati ketma-ket yoritilgan — urush yillarining og‘ir sharoitidan tortib, mustaqillik davridagi o‘zgarishlargacha bo‘lgan uzoq yo‘l ular mehnati orqali tasvirlangan. Bundan tashqari, arxivning yangi zamonaviy binosi qurilishi, uning texnik imkoniyatlari va hujjatlarni saqlash sharoitlari haqida ham ma'lumot beriladi. Maqola arxiv tarixi, ayollarning davlat muassasalaridagi roli va O‘zbekistonda arxiv ishining rivojlanishi bilan qiziquvchi o‘quvchilar uchun qimmatli manba bo‘lib xizmat qiladi.*

Kalit so‘zlar: *Surxondaryo viloyati, davlat arxivi, ayol rahbarlar, arxiv tarixi, hujjatlarni saqlash, O‘zbekiston mustaqilligi, arxiv ishi, tarixiy meros, viloyat muassasasi, raqamli arxivchilik.*

Abstract: *This article explores the history of the Surkhandarya Regional State Archive and the significant role played by women leaders throughout its development. Established in 1941, this institution has been preserving the historical heritage of the region for over 80 years. The article traces the contributions of 11 women who have led the archive from 1939 to the present day — a long journey spanning the hardships of wartime, the post-war recovery period, and the sweeping changes that came with Uzbekistan's independence. Additionally, the article provides information about the construction of the archive's new modern building, its technical capabilities, and document storage conditions. This article serves as a valuable resource for readers interested in the history of archival institutions, the role of women in public administration, and the development of archival science in Uzbekistan.*

Keywords: *Surkhandarya region, state archive, women leaders, history of archives, document preservation, Uzbekistan independence, archival affairs, historical heritage, regional institution, digital archiving.*

Kirish. *O‘zbekiston Respublikasining mustaqil taraqqiyot yo‘li va davlatchilik tarixining tub mohiyatini anglashda arxiv hujjatlarining o‘rni beqiyosdir. Arxivlar — bu milliy o‘zlikni*

anglash, tarixiy adolatni tiklash va kelajak avlodlarga o‘tmishning haqqoniy qiyofasini yetkazishda xizmat qiluvchi strategik muhim obyektlardir. Surxondaryo viloyati davlat arxivi, o‘zining 80 yillik faoliyati davomida nafaqat viloyatning, balki butun janubiy mintaqaning ijtimoiy-siyosiy va madaniy xronikasini asrab-avaylab kelayotgan muhim ilmiy-tarixiy maskan hisoblanadi.

Ushbu tadqiqotning ilmiy yangiligi arxiv institutsional rivojlanishini gender yondashuvi orqali tahlil qilishda namoyon bo‘ladi. Arxivshunoslik tarixida rahbarlik lavozimlaridagi ayollar faoliyatini tizimli o‘rganish, boshqaruv madaniyatining evolyutsiyasini va arxivning texnik hamda intellektual modernizatsiyasiga qo‘shgan hissasini baholashga imkon beradi. 1939-yildan bugungi kungacha bo‘lgan davrni qamrab olgan ushbu ilmiy tahlil, Sovet davrining qiyin sinovlaridan tortib, O‘zbekiston mustaqilligining yangi erasi – raqamli transformatsiya va demokratik o‘zgarishlar davrigacha bo‘lgan tarixiy jarayonlarni ayol rahbarlar faoliyati prizmasida yoritadi.

Mazkur maqola arxivshunoslik sohasida gender tengligi va muassasa boshqaruvidagi ayollarning liderlik salohiyatini ilmiy jihatdan asoslab berishni maqsad qiladi. Shu bilan birga, tadqiqot arxivning moddiy-texnik bazasining yangilanishi va zamonaviy arxiv xizmatlarining joriy etilishi kabi amaliy masalalarni tahlil qilish orqali, tarixiy merosni saqlashning zamonaviy metodologiyasiga oid nazariy qarashlarni boyitishga xizmat qiladi.

O‘zSSR Oliy Sovet Prezidiumining 1941-yil 6-martdagi farmoniga asosan Buxoro viloyati tarkibidan Surxondaryo viloyati ajralib chiqishi munosabati bilan Surxondaryo viloyati ajralib chiqishi munosabati bilan Surxondaryo viloyati davlat arxivi tashkil etilgan. Surxondaryo viloyati davlat arxivi binosi 1898-yilda tashqi devorlari pishgan g‘ishtdan, ichki devorlari esa xom g‘ishtdan qurilgan bo‘lib, o‘tgan 119 yil davomida bino ichki devorlari zaxlab, to‘kilib ketgandi. Arxiv binosining poli, shifti va tom qismi taxta va qamishdan qurilganligi uchun hujjatlarni saqlash talablariga mutlaqo javob bermay qolgandi.

Surxondaryo viloyat arxivi binosi qurilishi O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 10-11-fevral kunlari Surxondaryo viloyatiga tashrifi chog‘ida berilgan topshiriqlari va kengaytirilgan tarzida o‘tkazilgan 18-son yig‘ilish bayonnomasining 10-bandida qayd etilgan. Binoning qurilishi bo‘yicha tender “yagona buyurtmachi xizmati” injiniring kompaniyasi tomonidan o‘tkazilgan. NAPOning xulosasiga ko‘ra, binoning qurilishi 14853884038 so‘mga baholangan. Binoning qurilishi ishlari 2018-yil 28-sentabr kuni boshlangan bo‘lib, 2019-yilning 1-noyabr kuni tugatilgan. Bino 7 qavatdan iborat bo‘lib barcha jihozlar bilan jihozlangan. Bino sig‘imdorligi 500 ming saqlov birligidagi arxiv hujjatlari uchun mo‘ljallangan. Binoda o‘quv xonasi, konfrensiya zal, fuqarolarni qabul qilish xonasi, oshxona, xodimlar xonasi, hujjatlarni texnik ishlov xonalari va saqlov xonalari mavjud. Bino eng yuqori isitish va sovutish tizimlari va zamonaviy lift bilan ta‘minlangan.

Metodologiya: Mazkur tadqiqot jarayonida arxivshunoslikning zamonaviy metodologik prinsiplariga tayanildi hamda tarixiy-tahliliy yondashuv asos qilib olindi. Tadqiqotning ilmiy asosini ta'minlash maqsadida quyidagi metodlardan foydalanildi:

1. **Tarixiy-xronologik metod:** Arxivning 1939-yildan to bugungi kungacha bo'lgan rivojlanish bosqichlari bosqichma-bosqich, vaqt ketma-ketligida tahlil qilindi. Bu metod, arxivning turli siyosiy tuzumlar davridagi faoliyatini ob'yektiv baholashga imkon berdi.

2. **Biografik metod:** Arxivga rahbarlik qilgan 11 nafar ayolning faoliyatini o'rganishda ularning boshqaruv uslubi, shaxsiy hissalari va arxiv rivojiga qo'shgan strategik ta'sirlari alohida urg'u bilan yoritildi. Bu yondashuv institutsional xotirani shaxslar faoliyati orqali anglashga xizmat qiladi.

3. **Qiyosiy-tahliliy metod:** Sovet davri va mustaqillik yillaridagi arxiv boshqaruv tizimlari, hujjatlarni saqlash texnologiyalari hamda ish yuritishdagi farqlar qiyosiy tahlil qilindi. Mazkur metod arxivning yangi bino bilan ta'minlanishi hamda raqamli transformatsiya jarayonlaridagi sifat o'zgarishlarini aniq ko'rsatib beradi.

4. **Hujjatli tahlil:** Tadqiqot jarayonida O'zSSR Oliy Sovet Prezidiumining farmonlari, arxiv binosining qurilishiga oid texnik hujjatlar, shuningdek, arxiv faoliyatiga oid statistik ma'lumotlar birlamchi manba sifatida tahlil qilindi.

Tadqiqotning empirik bazasini Surxondaryo viloyati davlat arxividagi mavjud rasmiy arxiv hujjatlari va muassasaning tarixiy ma'lumotnomalari tashkil etadi. Bu uslubiy majmua mavzuning ko'p qirrali jihatlarini ilmiy jihatdan asoslab berish imkonini yaratdi.

Natijalar. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, Surxondaryo viloyati davlat arxivi faoliyati o'z taraqqiyotida uchta asosiy bosqichni bosib o'tgan bo'lib, bu jarayonda ayol rahbarlarning institutsional barqarorlikni ta'minlashdagi roli hal qiluvchi ahamiyat kasb etgan.

1. Tashkiliy shakllanish va sinov davri (1939–1955):

T.G. Yakovenko, V.V. Koveshkaya, Ye.F. Shevnina va D.M. Drujininalar rahbarlik qilgan davr arxivning institutsional poydevorini shakllantirish bosqichi sifatida tavsiflanadi. Statistik tahlillar shuni ko'rsatadiki, Ikkinchi jahon urushi va undan keyingi tiklanish yillaridagi murakkab ijtimoiy-siyosiy sharoitga qaramay, mazkur rahbarlar hujjatlar fondini saqlab qolish va tizimlashtirishda yuqori samaradorlikka erishganlar. Bu davrda arxiv faoliyati asosan "hujjatlarni jismoniy saqlash" metodologiyasiga asoslangan edi.

2. Modernizatsiya va ilmiy tizimlashtirish davri (1960–1989):

D.H. Utyamsheva, R.A. Sergeyeva va M.F. Sterlikova rahbarligi davri arxiv ishida ilmiy yondashuvlarning kuchayishi bilan ajralib turadi. Bu davr natijalari shuni ko'rsatadiki, hujjatlar fondi nafaqat miqdoriy, balki sifat jihatidan ham kengaygan. Arxivning ilmiy salohiyati oshganligi, tadqiqotchilar bilan hamkorlikning yo'lga qo'yilishi va hujjatlarni

tasniflashning yangi tizimlarining joriy etilishi muassasani yopiq arxivdan ilmiy-tadqiqot markaziga aylantirishga xizmat qildi.

3. Mustaqillik va raqamli transformatsiya davri (1991–hozirgi kun):

Yelena Makarova, L.D. Chikildina, Ra’no Jo‘rayeva va Dilfuza Jurayeva davrlari arxiv boshqaruvining paradigma o‘zgarishi bosqichidir. Bu davr natijalarining asosiy ko‘rsatkichlari quyidagilardir: Milliy qonunchilikka mos arxiv tizimining shakllanishi. 2019-yilda foydalanishga topshirilgan zamonaviy bino 500 ming saqlov birligiga mo‘ljallangan bo‘lib, bu arxivning sig‘imdorligini eksponensial tarzda oshirdi. Hujjatlarni elektron shaklga o‘tkazish va onlayn xizmatlarning joriy etilishi muassasa faoliyatini "an'anaviy arxivchilik"dan "raqamli xotira markazi"ga transformatsiya qildi.

Xulosaviy jadval: Rahbarlik davrlari va asosiy rivojlanish omillari

Davr	Asosiy yo‘nalish	Rahbarlik xususiyati
1939–1955	Fondni asrash va saqlash	Favqulodda vaziyatlarda boshqaruv
1960–1989	Ilmiy tizimlashtirish	Akademik-metodik yondashuv
1991– bugun	Raqamli transformatsiya	Innovatsion va texnologik boshqaruv

Tadqiqot natijalari shuni tasdiqlaydiki, ayol rahbarlar boshqaruvidagi barqarorlik arxivning uzluksiz rivojlanishini ta‘minlagan yagona omil bo‘lgan. Har bir bosqichdagi yutuqlar bir avlod rahbarlarining keyingisiga qoldirgan institutsional tajribasi zaminida shakllangan.

Muhokama. Ushbu tadqiqot natijalari arxivshunoslik sohasidagi gender yondashuvi va institutsional xotira barqarorligi o‘rtasidagi korrelyatsiyani ochib beradi. Surxondaryo viloyati davlat arxivi faoliyatining 1939-yildan to hozirgi kungacha bo‘lgan tahlili, muassasa rivojlanish trayektoriyasi shunchaki texnik taraqqiyot emas, balki insoniy kapital, xususan, ayol rahbarlarning boshqaruv strategiyalari bilan chambarchas bog‘liq ekanligini ko‘rsatadi.

Olingan ma‘lumotlarni tahlil qilar ekanmiz, bir qator muhim nazariy va amaliy masalalarni ajratib ko‘rsatish lozim:

Birinchidan, "institutsional xotira" barqarorligi masalasi. Arxiv xodimlari va rahbarlarining almashinuvi jarayonida "tarixiy ko‘priklik" saqlanib qolganligi kuzatiladi. Ayniqsa, urush va urushdan keyingi davrda Tatyana Yakovenko va uning safdoshlari

tomonidan amalga oshirilgan ishlar, shunchaki hujjatlarni arxivlash emas, balki mintaqaning "ijtimoiy xotirasi"ni yo‘qotilishdan asrab qolishdek strategik missiyani bajargan. Bu yerda biz arxiv rahbarligini faqat ma‘muriy lavozim emas, balki milliy merosni asrash bo‘yicha "mas‘uliyat" sifatida ko‘rib chiqishimiz kerak.

Ikkinchidan, boshqaruv madaniyatining evolyutsiyasi. Sovet davridagi markazlashgan rejalashtirish tizimidan mustaqillik davrining raqamli innovatsiyalariga o‘tish jarayoni, rahbarlik uslublarida ham sezilarli o‘zgarishlarni talab qildi. Bizning tahlillarimiz shuni ko‘rsatadiki, ayol rahbarlar arxiv tizimini yangi texnologik muhitga adaptatsiya qilishda (ayniqsa, 2019-yildagi yangi bino qurilishi va raqamli transformatsiya bosqichida) ancha moslashuvchan bo‘lishgan. Bu holat, tashkilotlardagi gender xilma-xilligi va boshqaruv samaradorligi o‘rtasidagi bog‘liqlik haqidagi xalqaro tadqiqotlar natijalari bilan ham hamohangdir.

Uchinchidan, arxivning ijtimoiy-funksional o‘zgarishi. Arxiv ilgari asosan yopiq, konservativ muassasa sifatida ko‘rilgan bo‘lsa, bugungi kunda u ma‘lumotlar bazasi va ochiq ilmiy-tadqiqot platformasiga aylanmoqda. Biroq, bu transformatsiya jarayoni ham raqamli tengsizlik va kadrlar malakasini oshirish kabi yangi muammolarni keltirib chiqarmoqda. Mazkur tadqiqot shuni ko‘rsatadiki, muvaffaqiyatning kaliti — texnik jihozlash emas, balki mazkur texnologiyalarni boshqara oladigan intellektual salohiyatdir.

Tahlil qilingan ma‘lumotlar natijasida ko‘rinadiki, Surxondaryo viloyat davlat arxivi O‘zbekistonning janubiy hududlarida tarixiy hujjatlarni saqlash va ommalashtirish borasida muhim rol o‘ynab kelmoqda. Quyida 1939-yildan boshlab hozirgi kungacha ushbu muassasaga rahbarlik qilgan ayollar haqida ma‘lumotlar keltirilgan. Yakovenko Tatyana Grigoryevna (1939–1949) Surxondaryo viloyat arxivining birinchi rahbar ayollaridan biri hisoblanadi. U arxivga 1939-yilda rahbarlik qila boshlagan va 1949-yilgacha, ya'ni 10 yil davomida bu mas'ul lavozimda faoliyat yuritgan. Uning rahbarligi davri Ikkinchi jahon urushi yillariga to‘g‘ri kelib, o‘sha og‘ir sharoitda ham arxiv fondlarini saqlash va tartibga solish ishlarini muvaffaqiyatli olib borgan.

Bu davrda arxiv hujjatlarini muhofaza qilish, ularni tizimlashtirish va davlat ehtiyojlari uchun foydalanishga tayyorlash kabi muhim vazifalar amalga oshirilgan. Uning 10 yillik samarali xizmati arxiv tarixida alohida o‘rin egallaydi. Koveshkaya Vera Vasilyevna 1949-yilda Yakovenko Tatyana Grigoryevnadan keyin arxiv rahbarligini o‘z zimmasiga olgan. U 1949-yildan 1951-yilgacha, 2 yil mobaynida arxivga rahbarlik qilgan. Uning faoliyati urushdan keyingi tiklanish davriga to‘g‘ri kelib, bu davrda arxiv fondlarini boyitish, yangi hujjatlarni qabul qilish va saqlash ishlarini yo‘lga qo‘yish kabi muhim vazifalar bajarilgan. Urushdan keyingi yillarda arxiv xizmati yangicha shakllanish bosqichidan o‘tgan bo‘lib, Koveshkaya Vera Vasilyevna shu murakkab davrda o‘z hissasini qo‘shgan fidokor

xodimlardan biri sifatida tarixda qolgan. Shevnina Yelena Filipovna 1951-yilda arxiv rahbari lavozimiga tayinlangan va 1952-yilgacha bu vazifani bajargan.

Garchi uning rahbarlik davri nisbatan qisqa — bir yilga yaqin bo‘lsa-da, u arxiv xizmatiga munosib hissa qo‘shgan. Bu davrda Sovet Ittifoqida arxiv sohasida muhim islohotlar amalga oshirilgan va Shevnina Yelena Filipovna viloyat arxivini ushbu yangiliklarga moslashtirishda faol rol o‘ynagan. Uning qisqa muddatli, lekin samarali

rahbarligi keyingi rahbarlar uchun poydevor yaratdi. Drujinina Danila Mixaylovna 1952-yildan 1955-yilgacha Surxondaryo viloyat arxiviga rahbarlik qilgan. Uning 3 yillik faoliyati davomida arxiv fondlari sezilarli darajada kengaytirilgan va hujjatlarni saqlash tizimi yanada takomillashtirilgan. Bu yillar Sovet davlatining iqtisodiy tiklanish davriga to‘g‘ri kelib, viloyat miqyosida ko‘plab muhim hujjatlar arxivga topshirilgan. Drujinina Danila Mixaylovna rahbarlik qilgan davr arxivning moddiy-texnik bazasini mustahkamlash, xodimlar malakasini oshirish borasida ham samarali ish olib borilgan yillar sifatida esda qolgan.

Utyamsheva Dilyara Hamidovna 1960-yildan 1962-yilgacha arxivga rahbarlik qilgan. U O‘rta Osiyo arxiv xodimlarining yorqin namoyandalaridan biri bo‘lib, o‘z faoliyati davomida hujjatlarni ilmiy asosda tartibga solish va ulardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirish bo‘yicha ko‘p ishlar qilgan. Utyamsheva Dilyara Hamidovnaning rahbarligi davri arxiv sohasida modernizatsiya va ilmiy yondashuvlar kuchaygan bir vaqtga to‘g‘ri kelgan. U arxivdagi hujjatlarni tasniflovchi yangi tizimlarni joriy etishda faol ishtirok etgan.

Sergeyeva Raisa Andreyevna 1962-yildan 1965-yilgacha — 3 yil mobaynida Surxondaryo viloyat arxiviga rahbarlik qilgan. Uning faoliyati davri O‘zbekistonda iqtisodiy va madaniy rivojlanishning yangi bosqichiga to‘g‘ri kelib, bu davrda arxivga topshiriladigan hujjatlar soni keskin oshgan. Sergeyeva Raisa Andreyevna xodimlar jamoasini birlashtirish, arxiv fondlarini tartibga solish va mahalliy tarix tadqiqotchilari bilan hamkorlikni yo‘lga qo‘yish borasida katta sa'y-harakatlar qilgan. Uning rahbarligi davrida arxivning ilmiy salohiyati oshgan. Sterlikova Mariya Fedorovna arxiv tarixida eng uzoq muddat rahbarlik qilgan ayollardan biri bo‘lib, 1965-yildan 1973-yilgacha — to‘liq 8 yil davomida ushbu mas'ul lavozimni egallagan. Uning uzun va samarali rahbarlik yillari arxiv uchun haqiqiy gullash davri bo‘lgan. Bu davrda arxiv fondlari sezilarli darajada kengaytirilgan, yangi saqlash xonalari va zamonaviy jihozlar bilan ta'minlangan. Sterlikova Mariya Fedorovna xodimlar o‘rtasida ilmiy-tadqiqot ishlarini rag'batlantirgan, tarixchilar va olimlar bilan hamkorlikni kengaytirgan. Uning 8 yillik mehnati arxivning rivojlanish tarixida muhim sahifa bo‘lib qolgan.

Makarova Yelena Yurevna 1991-yildan 1994-yilgacha Surxondaryo viloyat arxiviga rahbarlik qilgan. U arxivga O‘zbekiston mustaqilligini qo‘lga kiritgan tarixiy davrda rahbarlik

qilgani bilan alohida ajralib turadi. 1991-yilda O‘zbekiston Respublikasi mustaqilligini e‘lon qilgach, arxiv xizmati ham tub o‘zgarishlarga duch keldi — sovet davri hujjatlari milliy meros sifatida qayta baholandi, yangi davlat tizimiga mos arxiv qonunchiligi shakllana boshladi. Makarova Yelena Yurevna ana shu murakkab o‘tish davrida arxivni boshqarib, uning faoliyatini yangi siyosiy va huquqiy sharoitlarga muvofiqlashtirgan. Chikildina L.D. 1994-yildan 2004-yilgacha — to‘liq 10 yil davomida Surxondaryo viloyat arxiviga rahbarlik qilgan. Bu davr O‘zbekiston Respublikasining mustaqil rivojlanish yo‘lida milliy arxiv tizimini shakllantirish uchun juda muhim yillar bo‘ldi. Chikildina L.D. arxiv xizmatini milliy qonunchilik talablariga moslashtirish, hujjatlarni raqamlashtirish va zamonaviy texnologiyalardan foydalanishni joriy etish borasida ko‘p ishlar amalga oshirgan. Uning 10 yillik rahbarligi davomida arxivning moddiy-texnik bazasi mustahkamlangan, xodimlarning malakasi oshirilgan va fuqarolar bilan ishlash tizimi takomillashtirilgan.

Jo‘rayeva Ra‘no To‘xtayevna 2004-yildan 2010-yilgacha Surxondaryo viloyat arxiviga rahbarlik qilgan. U arxivga rahbarlik qilgan dastlabki o‘zbek ayollaridan biri sifatida alohida tarixiy ahamiyatga ega. Uning 6 yillik rahbarligi davomida arxivda milliy qadriyatlar va tarixiy merosni saqlab qolishga alohida e‘tibor qaratilgan. Jo‘rayeva Ra‘no To‘xtayevna hujjatlarni o‘zbek tiliga tarjima qilish, mahalliy tarixni o‘rganishni rag‘batlantirish va maktab o‘quvchilari hamda talabalar bilan hamkorlik o‘rnatish borasida samarali ishlar olib borgan. Uning rahbarligi ostida arxiv jamiyatga yanada ochiq va xizmat ko‘rsatuvchi muassasaga aylandi.

Jurayeva Dilfuza Jahongirovna 2020-yildan boshlab Surxondaryo viloyat arxivining rahbari lavozimida faoliyat yuritib kelmoqda. U zamonaviy texnologiyalar

va raqamli transformatsiya davrida arxivni boshqarish mas‘uliyatini o‘z zimmasiga olgan. Uning rahbarligi ostida arxivda hujjatlarni elektron shaklga o‘tkazish, onlayn xizmatlarni yo‘lga qo‘yish va fuqarolarga masofaviy xizmat ko‘rsatish imkoniyatlari kengaytirilmoqda. Jurayeva Dilfuza Jahongirovna yosh mutaxassislarni tarbiyalash va arxiv sohasida yangi avlod kadrlarini yetishtirish borasida ham faol ish olib bormoqda. Uning rahbarligi ostida arxiv O‘zbekistonda raqamli arxivchilik sohasida ilg‘or muassasalardan biriga aylanib bormoqda.

Xulosa. Surxondaryo viloyati davlat arxivi faoliyatining 1939-yildan bugungi kungacha bo‘lgan tahlili, ushbu muassasa nafaqat tarixiy hujjatlar ombori, balki mintaqaviy boshqaruv madaniyati va institutsional xotiraning muhim markazi ekanligini tasdiqlaydi. Tadqiqot jarayonida arxiv rivojiga o‘z hissasini qo‘shgan 11 nafar ayol rahbarning faoliyati yoritilar ekan, ularning har biri o‘z davrining siyosiy va ijtimoiy-iqtisodiy chaqiriqlariga moslashgan holda arxiv tizimini barqaror saqlab qolganliklari ko‘zga tashlanadi.

Xususan, urush va urushdan keyingi tiklanish yillaridagi fidokorona mehnatdan tortib, mustaqillik davrining milliy qadriyatlarni tiklash hamda raqamli transformatsiya jarayonlarigacha bo‘lgan evolyutsiya, boshqaruvda ayollar liderligining samaradorligini yaqqol namoyon etdi. Arxivning bugungi kundagi yangi zamonaviy binosi, texnik imkoniyatlarining kengayishi va raqamli arxivchilikka o‘tishdagi yutuqlar, tarixiy merosni asrashga qaratilgan uzoq yillik izchil siyosatning amaliy natijasidir.

Yakuniy xulosa sifatida shuni ta’kidlash joizki, Surxondaryo viloyati davlat arxivi muvaffaqiyatlari ayol rahbarlarning tizimli va fidokorona faoliyati bilan uzviy bog‘liqdir. Ushbu tadqiqot arxivshunoslik sohasida gender yondashuvini chuqurlashtirish hamda davlat muassasalarida ayollarning yetakchilik rolini ilmiy-tarixiy jihatdan baholash uchun poydevor bo‘lib xizmat qiladi. Kelgusida raqamli texnologiyalarning yanada kengroq tatbiq etilishi arxivni nafaqat "o‘tmish xotirasi", balki kelajak avlodlar uchun ochiq va zamonaviy axborot markaziga aylantirishda hal qiluvchi omil bo‘lib qoladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O‘zSSR Oliy Sovet Prezidiumining 1941-yil 6-martdagi farmoni. — Surxondaryo viloyatini tashkil etish to‘g‘risida.
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 10-11-fevral kunlari Surxondaryo viloyatiga tashrifi chog‘ida berilgan topshiriqlar. — 18-son yig‘ilish bayonnomasi, 10-band.
3. O‘zbekiston Respublikasi. Vazirlar Mahkamasining 1992-yil 19-iyundagi 296-son qarori. — O‘zbekiston Respublikasi markaziy davlat arxivlari tarmog‘ini tasdiqlash haqida. — Toshkent, 1992.
4. O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisining "Arxivlar to‘g‘risida"gi Qonuni. — Toshkent: O‘zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari, 1999.
5. Surxondaryo viloyati davlat arxivi. — Arxiv binosi qurilishi bo‘yicha texnik hujjatlar va NAPO xulosasi. — Termiz, 2018-2019.
6. Surxondaryo viloyat arxiv ishi hududiy boshqarmasi. — 2022-yilda amalga oshirilgan ishlarning qisqacha axboroti (infografik). — Termiz, 2023.
7. Tursunov S., Qobilov E., Pardayev T., Murtazoyev B. Surxondaryo tarixi. — Toshkent, 2004.
8. Ro‘ziyev A.N. Surxondaryo viloyati. — Toshkent, 1996.
9. O‘zbekistonda arxiv ishi tarixi. — Toshkent: ScienceWeb nashriyoti. — URL: <https://api.scienceweb.uz>
10. O‘zbekiston Respublikasi Davlat arxivi rasmiy sayti. — URL: <https://archive.uz>